

ANDREÆ VALLENSIS,
VULGÒ DEL VAULX, ANDANENSIS,
J. U. D. & in Alma Academia Lovaniensi SS. Ca-
nonum Professoris Ordinarii,
PARATITLA.
SIVE
SUMMARIA
ET METHODICA EXPLICATIO
DECRETALIU. M
D. GREGORII PAPÆ IX.
Opus novum, Scholæ ac Foro, & Decretis Concilii
Tridentini accommodatum.
EDITIO ULTIMA.

A plurimis, quibus antè scatebat, mendis purgata.

ANTVERPIÆ,

Apud JOANNEM BAPTISTAM VERDUSSEN, viâ vulgò Cammerstract, sub
signo duarum Ciconiarum. M. D. CC. XXII.

Omnia Gratiæ & Privilegio.

AD LECTOREM.

Um omnium, non modo Philosophorum, sed & Jurisconsultorum sententiâ receptum sit, ut in tradendis disciplinis à primis principis, & ab aliis, quæ universaliora sunt, initium sumatur, hincque paulatim ad altiora percedatur, donec ad ultima scientiæ artisve perveniatur fastigia; nec aliter scientiæ vel artis alicujus studiosi, quàm hisce gradibus, ad veram solidamque eruditionem pertingere valeant: Jure optimo à Serenissimis Belgii Principibus constitutum fuit, ut in hac nostra Lovaniensi Academia non minùs ad Sacrorum Canonum scientiam adspirantibus, quàm ad Legum cognitionem animum applicantibus, Institutiones praelegerentur: quæ non modo prima Juris Pontificii principia contineant, sed totum velut corpus atque universalem illius cognitionem exhibeant, & quarum ductu Juris candidati, ne à recto studiorum cursu in avia perducantur, veluti Thesei quodam filo ad altiora ejusdem scientiæ penetralia feliciter contendant.

Cum verdè ea Provincia mihi demandata esset, omneque Jus, quo utimur, versetur aut circa personas, aut circa res, aut circa actiones, & judicia, cœpi primò quidem totum Jus Pontificium Institutionesque in tres partes, quatuor tamen Libris ad instar Institutionum Imperialium comprehensas, dividere: in quarum prima, præmissis nonnullis de Juris derivatione, ejusque divisionibus, subdivisionibus, membrorumque singulorum naturâ, proprietate, conditionibus, atque inter se tum comparatione, tum distinctione, de personis agebam Ecclesiasticis; in secunda de rebus; ita tertia de actionibus & judiciis. Eumque ordinem pluribus annis secutus sum; donec, quibusdam suadentibus, satius fore, magisque è re juvenutis, si ordinem amplecterer Decretalium, quo

juventus, Juri Pontificio data opera, librorum ac titulorum ordini & continuationi assuesceret, cœpi deinceps, obsecutus horum consilio, ea quæ pro maxima parte diverso ordine tradideram, ad ordinem Decretalium non sine magno labore revocare.

Cum autem in omnibus scientiis rem ordine debito proponendam sapientissimi quique voverint, meritò culpantur Juris Interpretes, qui plerumque multa locis prorsus alienis tradiderunt: imò sapius, miris modis miscendo omnia, omnis generis praeceptorum ac materiæ farraginem reliquerunt, ut, si quis rusticus bordenum, triticum, fabas, aliæque legumina in unum conferat, vix perturbationem horum Commentariis acervum facturus videatur. Ita enim, ubi de auctoritate Magistratum agitur, aliquid de testamentis videas: ubi de emptione & venditione differitur, de pœnis simul aliquid aut de auctoritate tutorum invenias; nihilque certam sedem domiciliumque habere cernas. Unde crebra illa ex uno loco in alium rejectiones, quibus, quoddam tractandum erat, ex alio petendum monent, in quo reperiri tale quid, nisi admonitus ne divinare quidem unquam quis possit. Qua in parte plurimum sanè sese deridendos propinant, ut cum Terentio loquar. Dumque ita extra eorum, ut dicitur, saltant & septa transiliunt, Jurisprudentiam reddunt intricatissimam & obscurissimam; efficiuntque ut diligenti & avido lectori sit difficillimum & operosissimum, quid quoquo loco ab iis dictum sit, investigare, & sæpè etiam diligentissime & avidissime perquisita adhuc desideret.

Quam quidem confusi ordinis Scyllam ut evitarem, omniaque, quæ quidem ad Institutiones Juris Canonici spectare videbantur, debito ordine ac methodo pertractarem, singula juxta seriem Decretalium ad suos Titulos revocavi, longioresque Titulos in Paragraphos partiti sum.

INDEX TITULORUM

ORDINE ALPHABETICO.

A.

De	Recusationibus, Inquisitionibus, & Denuntiationibus,	l. 5. t. 1
A	Adulteriis & Rapto,	l. 5. t. 16
	Etate, & qualitate, & ordine præficiendorum,	l. 1. t. 14
	Alienatione iudicii mutandi causa facta,	l. 1. t. 24.
	Appellationibus, Recusationibus, &c.	l. 2. t. 28.
	Apostatis & reiterantibus baptismum,	l. 5. tit. 9
	Arbitris,	l. 1. t. 43
	Auctoritate & usu pallii,	l. 1. t. 8

B.

B	Baptismo & ejus effectu,	l. 3. tit. 42
	Bigamis non ordinandis,	l. 1. t. 21

C.

C	Alumniatoribus,	l. 5. t. 2
	Capellis Monachorum, &c.	l. 3. t. 37
	Causa possessionis & proprietatis,	l. 2. t. 12
	Celebratione Missarum & Sacramento Eucharistiæ, & divinis officiis,	l. 3. t. 41
	Censibus, exactionibus, & procurationibus,	l. 3. t. 39.
	Clandestina desponsatione,	l. 4. t. 3
	Clericis peregrinis,	l. 2. t. 22
	Clericis peregrinantibus,	l. 2. t. 29
	Clericis conjugatis,	l. 3. t. 3
	Clericis non residentibus in Ecclesia vel præbenda,	l. 3. t. 4
	Clericis pugnantibus in duello,	l. 5. t. 14
	Clerico ægrotante vel debilitato,	lib. 3. t. 6
	Clerico venatore,	l. 5. t. 24
	Clerico percussore,	l. 5. t. 25

	Clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,	l. 5. t. 27
	Clerico non ordinato ministrante,	l. 5. t. 28
	Clerico per saltum promoti,	l. 5. t. 29
	Cognitione spirituali,	l. 4. t. 11
	Cognitione legali.	l. 4. t. 12
	Cohabitatione clericorum & mulierum,	l. 3. t. 2
	Collusione detegenda,	l. 5. t. 22
	Commodato,	l. 3. t. 15
	Concessione præbendæ & Ecclesiæ non vacantis,	l. 3. t. 8
	Conditionibus apposis in dispositionibus vel in aliis contractibus,	l. 4. t. 5
	Confessis,	l. 2. t. 18
	Confirmatione utili, vel inutili,	lib. 2. t. 30
	Conjugio leproforum,	l. 4. t. 8
	Conjugio servorum,	l. 4. t. 9
	Consanguinitate & affinitate,	l. 4. t. 14
	Consecratione Ecclesiæ vel altaris,	l. 3. t. 40
	Constitutionibus,	l. 1. t. 2
	Consuetudine,	l. 1. t. 4
	Conversione conjugatorum,	l. 3. t. 32
	Conversione infidelium,	l. 3. t. 33
	Corpore vitiatu ordinandis, vel non,	l. 1. t. 20.
	Crimine falsi,	l. 5. t. 20
	Custodia Eucharistiæ, chrismatis, & aliorum Sacramentorum,	l. 3. t. 44

D.

D	Decimis, primitiis, & oblationibus,	l. 3. t. 30.
	Delictis puerorum,	l. 5. t. 23
	Deposito,	l. 3. t. 16
	Desponsatione impuberum,	l. 4. t. 2
	Digamis,	l. 1. t. 21
	Dilationibus,	l. 2. t. 8
	Divortiis,	l. 4. t. 19
	Dolo	

ANDREÆ DEL VAULX. J. U. D.
 ET SS. CANONUM PROFESSORIS ORDINARI.
 P A R A T I T L A
 S I V E
 S U M M A R I A
 ET METHODICA EXPLICATIO
 D E C R E T A L I U M.
 D. GREGORII PAPÆ IX.

P R O O E M I U M.

§. I.

Acceptiones Juris varix & origo illius.

1. *Jurisconsultis diligentissimi etymologiarum inve-*
stigatores.
2. *Juris acceptiones & derivationes varia.*
3. 4. *Jus à justitia rectè dici, secundum Juriscon-*
sultos.
5. *Satisfit Grammaticorum regula & objectioni.*

U NIAM, Ulpiano J. C. teste, in
 l. i. *De Justitia & Jure*. Juri operam
 daturum prius nosse oportet, unde
 Juris nomen descendat; eaque ab
 antiquo cum Philosophorum, tum Juriscon-
 sultorum consuetudo semper fuit, ut diligen-
 tissimè inquirerent etymologiam nominum, &
 cur unaquæque res hoc aut illud nomen sortita
 esset; eo quod nomina, si rectè imposita sint,
 ex eodem naturæ fonte, quo ipsarum rerum
 definitiones hauriantur, sintque rerum ipsa-
 rum cognoscendarum instrumenta: non abs re
 me facturum putavi, si acturus de jure Cano-
 nico, si aliùs exordiar, & priusquam ad Ti-
 tulos librorum Decretalium veniam, nonnulla
 de Juris derivatione ejusque divisionibus, sub-
 divisionibus, membrorumque singularum na-

tura, proprietate, conditionibus, atque in-
 ter se tum comparationibus, tum distinctio-
 nibus, præmiserò. Eoque magis, quod se-
 cundum Cicer. l. 1. *offic.* omnis, quæ à ratione
 suscipitur de re aliqua institutio, debeat à defi-
 nitione proficisci, ut intelligatur, de quo dis-
 ceptatur.

2. Ideoque, ut inde exordium capiam, scien-
 dum quòd prout juris sunt varix acceptiones,
 de quibus Paulus J. C. in l. *penult. D. de Just. &*
Jure, & Joan Andræas in Novella *Non est no-*
vum de Reg. Juris: ita & secundum eas varix
 quoque derivationes assignari possint.

3. Et quidem, ut omittam alias ad proposi-
 tum minus spectantes, si Jus sumatur pro lege
 (prout sumitur in §. *singularum Instit. De rev.*
divis. in can. Jus generale Dist. 1. in verb. Lex au-
tem juris, scilicet scripti, est species; & dum di-
 cimus, Hoc vel illud est certi juris, illud facti)
 rectè dicitur à Jussu seu Jubendo, quia lex in
 jussu seu imperio superioris est posita. Si verò
 sumatur, ut est idem, quod justum, non qui-
 dem in ea generali acceptione, qua justum
 idem est, quod legitimum seu legi consonum
 (quo pacto formaliter acceptum, est obje-
 ctum formale obedientiæ, quæ ideo expressè
 vult, vel facit aliquid, quia est lege præcep-
 tum vel statutum, materialiter autem sum-